

Militaire Spectator.

Woensdag, den 30sten Mei.

De *Militaire Spectator* verschijnt op onbepaalde tijden. Men abonneert zich voor 10 nummers, bij alle Postdirecteuren en Boekhandelaren, door het geheele Koninkrijk à f 2,25, franco per post. De Jaargang zal de 40 nummers niet te boven gaan. Alle inzendingen geschieden, franco, aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, met het opschrift: *Voor den Militairen Spectator*.

SCHETS

DER MILITAIRE GEBEURTENISSEN IN BELGIE.

in 1831.

(Vervolg van N°. 9.)

VIERDE HOOFDSTUK.

Formatie der Noorder Armee — derzelver intogt in België. — Aftogt der Hollanders.

Leopold, die bij het hervatten der vijandelijkheden zijne stelling zeer goed inzag, en omtrent de sterkte der Belgen zich geene hersenschimmen vormde, had dadelijk aan den Koning der Franschen geschreven en zijne hulp afgesmeekt. Den 2en Augustus koos hij, te Luik zijnde, deze partij, die hem ook gered heeft.

Zijn brief was nauwelijks den 4en Augustus ontvangen, of Lodewijk Philips beloofde hem ter zijner hulp te komen, en dien zelfden dag werden reeds alle orders gegeven, tot het in beweging stellen van een leger van 50,000 man, hetwelk den naam van het leger van het Noorden ontving.

De onzekerheid, waarin men reeds sedert een geruimen tijd omtrent de zaken van België verkeerde, had tot de natuurlijke voorzorg aanleiding gegeven, om de troepen, waaruit dit leger moest worden te zamen gesteld, op de grenzen van België te doen kantonneren. De omsieken van Parijs waren de verst afgelegene punten, van waar troepen afmarcheerden, om tot het bepaalde getal van 50,000 man te komen.

Dit leger was als volgt te zamengesteld. (1)

De Maarschalk Graaf Gerard, Opperbevelhebber.

(1) De schrijver van deze schets geeft die zamenstelling slechts zeer oppervlakkig op. De zamenstelling, zoo als ze boven is opgegeven, is door *Spectator* elders gezocht en is zeer juist. De opgave daarvan heeft *Spectator* in de tegenwoordige omstandigheden voor belangrijk gehouden, uithoofde dat dit leger nog bestaat, slechts één regiment is sedert dien tijd verwisseld geworden, en wel het 65e, dat door het 52e is afgeleest.

Staf.

De Luitenant-Generaal *Saint-Cyr-Nugues*, Chef van den Staf.
De Luitenant-Generaal *Neigre*, Kommandant der Artillerie.
De Luitenant-Generaal *Haxo*, Kommandant der Genie.
Delanouvelle, Intendant-Generaal.

1e Divisie Infanterie.

De Luitenant-Generaal *Barrois*, Kommandant.

1e Brigade,	}	20e ligte. <i>Gemeau</i> , Kolon.
gekommandeerd door den maréchal-de-camp <i>Harlet</i> .		5e van linie. <i>Gréard</i> , id.
2e Brigade,	}	8e id. <i>Maingarnaud</i> id.
gekommandeerd door den maréchal-de-camp <i>Hurel</i> .		33e id. <i>Husson</i> id.
2 Batterijen Artillerie.		

Kavallerie.

De Luitenant-Generaal *Dejean*, Kommandant.

2e Brigade,	}	5e Dragonders. <i>De Lafitte</i>
gekommandeerd door den maréchal-de-camp <i>Latour-Maubourg</i> .		Kolonel.
	}	12e id. <i>de Galz-Malouirade</i> id.
3e Brigade,		1e Jagers. <i>Prües</i> id.
gekommandeerd door den maréchal-de-camp <i>de Rigny</i> .	}	2e hussaren. <i>Ducroc de Chabannes</i> id.
Eene batterij artillerie.		
Eene kompagnie Sappeurs.		
Administratie, Ambulancen enz.		

2e Divisie Infanterie.

De Luitenant-Generaal *Teste*, Kommandant.

1e Brigade,	}	8e ligte. <i>Bourcholtz</i> Kol.
gekommandeerd door den maréchal-de-camp <i>Poret de Morvan</i> .		12e van linie. <i>Boarini</i> id.
2e Brigade,	}	39e id. <i>Limonnier</i> id.
gekommandeerd door den maréchal-de-camp <i>Tholosé</i> .		44e id. <i>Ollagnier</i> id.
2 batterijen Artillerie.		
1 kompagnie Sappeurs.		
Administratie, Ambulancen enz.		

3e Divisie Infanterie.

De Luitenant-Generaal *Tiburce Sébastiani*, Kommandant.

1e Brigade,	gekommendeerd door den maréchal-de-camp <i>Christiani</i> .	19e lichte. <i>Hennault de Be-</i>	
		<i>taucourt</i> Kolonel.	
2e Brigade,	gekommendeerd door den maréchal-de-camp <i>Georges</i> .	7e van linie. <i>Boucher</i>	id.
		25e id. <i>Rossi</i>	id.
2 batterijen Artillerie.		65e id. <i>Arnauld</i>	id.
1 kompagnie Sappeurs.			
Administratie, Ambulancen enz.			

4e Divisie Infanterie.

De Luitenant-Generaal *Hulot*, Kommandant.

1e Brigade,	gekommendeerd door den maréchal-de-camp <i>Henrion</i> .	11e lichte. <i>de Lasbordes</i>	Kol.
		22e van linie. <i>Sallex</i>	id.
2e Brigade,	gekommendeerd door den maréchal-de-camp <i>Voiron</i> .	19e id. <i>Meslin</i>	id.
		38e id. <i>du Rocheret</i>	id.
2 batterijen Artillerie.			
1 kompagnie Sappeurs.			
Administratie, Ambulancen enz.			

Lichte Kavallerie.

Gedetacheerde Brigade,	gekommendeerd door den maréchal-de-camp <i>de Lawoestine</i> .	4e Jagers. <i>Bouveric</i>	Kol.
		5e Hussaren. <i>Kleinenberg</i>	id.
Andere gedetacheerde Brigade,	gekommendeerd door den Hertog van Orleans.	1e Lanciers. <i>Bro</i>	id.
		1e Hussaren. <i>Pisac</i>	id.
1 batterij Artillerie.			

Reserve Kavallerie.

De Luitenant-Generaal Baron *Gérard*, Kommandant.

1e Brigade,	gekommendeerd door den maréchal-de-camp <i>Merlin</i> .	1e Kurassiers. <i>Sauvart Bar-</i>	
		<i>thoul</i> Kolonel.	
2e Brigade,	gekommendeerd door den maréchal-de-camp <i>Rabusson</i> .	4e id. <i>Schneit</i>	id.
		5e id. <i>Canuet</i>	id.
1 batterij Artillerie.		8e id. <i>Roge</i>	id.
Administratie, Ambulancen enz.			

Het kader van den algemeenen staf van dit leger was reeds bepaald, tijdens het uitbreken der onlusten in Romaniën, toen men het voornemen had een leger voor Italie zamen te stellen, om aldaar het beginsel van *niet-tusschenkomst* door de Oostenrijkers te doen eerbiedigen — een voornemen, hetwelk men later liet varen. Uit deze zamenstelling ziet men, dat de Opperhoofden zoodanig gekozen waren, als men na de omwenteling van Julij kon verwachten; vooral in een land zoo rijk in militaire talenten, — in één woord, — zoodanig, dat men dezelve, met hetzelfde vertrouwen, aan landgenooten aanbieden en aan vijanden konde tegenoverstellen.

Hunne orders ontvangen hebbende, spoedden zij zich om Maubeuge te bereiken, alwaar het groot hoofdkwartier zich

moest vereenigen. De Maarschalk *Gerard* was hen echter allen vooruitgesneld, even als de Hertogen van *Orleans* en *Nemours*, die door hunnen vader dadelijk naar het leger gezonden werden, ten einde hunnen eersten veldtocht onder dien Maarschalk te doen, om daardoor ook het belang te doen kennen, hetwelk hij in de zaken van België stelde.

De Generaals en Officiëren der bijzondere staven snelden insgelijks met den meesten spoed naar de hun aangewezen bestemmingen; terwijl de verschillende troepen-korpsen, met niet minder haast, *Givet*, *Maubeuge*, *Valenciennes* en *Rijssel*, alwaar de hoofdkwartieren der divisien zich moesten vereenigen, zochten te bereiken.

Hoewel al de troepen nog niet vereenigd waren, besloot de Maarschalk *Gerard* dadelijk België binnen te trekken, en zond eenen Hoofd-Officier naar *Leopold*, om hem hiervan te verwittigen. Deze echter verwonderde zich zeer over deze schielijk aansnellende hulp, als of hij ze niet gevraagd had, en wilde dezelve in den beginne niet aannemen, uit vrees van den algemeenen oorlog te doen uitbarsten. De geestdrift, die bij de Belgen zoo algemeen ontstoken was (!!), scheen der Fransche hulp ook minder noodzakelijk te maken; daarenboven streed het binnentrekken van vreemde troepen in België met deszelfs grondwet, en kon niet, zonder de toestemming der wetgevende kamers, waarvan de leden zelve nog gekozen waren, plaats hebben.

In dezen zin schreef hij aan den Maarschalk *Gerard*, die, niettegenstaande de reeds genomene maatregelen en toebereidselen, toestemde zijne beweging te schorsen en om die reden naar alle punten tegenbevel zond. Toen echter *Leopold* de tijding der vlugt van het Maas-leger vernam, schreef hij op nieuw aan den Franschen Maarschalk, hem biddende, om het binnentrekken der Fransche troepen op Belgisch grondgebied zoo veel mogelijk te bespoedigen. In den avond van den 8en vertrok de brief en reeds den 9en trok het Fransche leger uit de vier punten *Maubeuge*, *Givet*, *Valenciennes* en *Rijssel* België binnen.

Eenige troepen snelden dadelijk naar Brussel, om deze stad tegen den Hertog van *Saksen-Weimar* gerust te stellen; zij deden echter niets om zich aldaar vertoonen, om zich op Thienen te rigten, ten einde aan de bevelen van den Maarschalk *Gerard* te gehoorzamen.

De hoofden der vier verschuimde colonnes rigten zich allen op deze stad, alwaar dezelve zich moesten vereenigen, ten einde op de operatie-lijn der Hollanders te werken. Maar op het oogenblik, dat men dacht aan te vallen, om hun den terugtocht af te snijden, zag men zich tegengehouden: de diplomatie had van haren kant gewerkt, om de vijandelijkheden tusschen de Belgen en Hollanders te doen staken, en die tusschen de laatsten en de Franschen voor te komen.

(1) De Fransche schrijver geeft hier verslag van het gesloten verdrag tusschen onzen Koning, het Fransche hof en de Conferentie, en van den daarbij bepaalden aftogt van ons leger.

Tusschen den Maarschalk *Gerard* en den Prins *van Oranje* werden alle te nemen maatregelen, voor den terugtogt van het Hollandsche leger, in der minne geschikt. Deze Prins als ook deszelfs broeder waren zeer voorkomend jegens de Fransche officieren; zij verklaarden daarbij openlijk, dat het nimmer hun voornemen geweest was vijandig tegen het Fransche leger te handelen. De Hollandsche Officiëren, welke in het eerste oogeblik als parlementairen gezonden waren, hadden insgelijks verzekerd, dat zij geenszins den *Don-Quichot* wilden spelen, met het Fransche leger aan te vallen; maar dat zij slechts aan de Belgen hadden willen toonen en ook getoond hadden, dat zij geene te verachten vijanden waren.

En evenwel heeft men geschreven (1), dat de Hollanders *nog in overweging genomen hadden, of zij ons niet zouden aanvalen*. Men heeft er bijgevoegd, dat ingeval zij deze partij gekozen hadden, *wij zouden genoodzaakt geweest zijn eene rugwaartsche beweging te moeten maken, om de regimenten, die op zich zelve met overhaasting en met groote tusschenruimten marcheerden en waarvan sommigen nog op de grenzen waren, terwijl anderen reeds in de omstreken van Thienen stonden, te vereenigen*.

Het onderzoek naar de sterkte en onderlinge stellingen der beide partijen, zal de waarde van dit voorgeven doen kennen.

De sterkte van het Hollandsche leger op zijn hoogst nemende, zoo veronderstel ik, dat de drie divisien en de brigade reserve kavallerie, welke met den Prins *van Oranje* waren, 36,000 man telden, en dat de divisie infanterie, onder den Generaal *Cort-Heijligers*, met de andere brigade zware kavallerie (?) tezamen 12,000 man vormden. Den 13en Augustus ten 12 uren moesten zij Leuven bezetten, bijgevolg konden zij eerst in den avond van dien dag of den 14en des morgens het Fransche leger aanvallen (2).

(1) De Fransche schrijver bedoelt hier het vertoog te vinden in den *Spectateur Militaire*, 67 livraison, bladz. 53 (1831).

(2) De veronderstelling en bijgevolg ook de gevolgtrekking is geheel valsch. Leuven kapituleerde op den 12en. Deze kapitulatie was een gevolg van het verschijnen van het Fransche leger en het voornemen des Konings, om, bij het intrekken der Fransche troepen op het Belgisch grondgebied, Hoogstdeszelfs troepen te doen terugtrekken. Was men nu van voornemen geweest, vijandelijk tegen het Fransche leger te ageren, dan was Leuven stormenderhand ingenomen en in den namiddag van den 12en had de Fransche voorhoede, hoogstens 5000 man sterk, doch die door de sterke marschen te vermoeid waren om vijandelijk te ageren, reeds terug geworpen kunnen zijn, door de divisie van den Hertog van *Saksen-Weimar*, waarbij nog den vorigen dag de brigade ligte kavallerie en 12 stukken rijdende artillerie gevoegd waren, en wiens posten tegen die der Franschen stonden. De volgende rede-nering van den Franschen schrijver is bijgevolg insgelijks valsch. *S.* heeft echter gemeend dezelve te moeten overnemen, om reden, dat zulks, in zijne volgende vertoogen over den tiendaagschen veldtogt, zal dienen, om te doen zien, hoe weinig deze veldtogt nog gekend is.

De divisie van den Hertog van *Saksen-Weimar*, welke op den oever der Dijle stond, konde niet anders, — in het geval dat de vijandelijkheden tegen de Belgen voortgezet en tegen de Franschen begonnen waren, — dan het hoofd bieden, aan hetgeen *Leopold* van het leger der Schelde en van de burgerwachten overbleef, als ook tegen de troepen, die men te zamen had gebragt, om Brussel te verdedigen (?). Hij had insgelijks in Leuven garnizoen moeten achterlaten, om deze stad te bedwingen en zijne gemeenschap met het overige van het leger te onderhouden.

Hasselt moest ook bewaakt en de positie van Diest, welke den terugtogt van het Hollandsche leger, in geval van ongelukken, verzekerde, bezet zijn geworden; de divisie van den Generaal *Cort-Heijligers* was hierdoor *en échec* gehouden. Men ziet dus hieruit dat, ingeval de Prins *van Oranje* tegen het Fransche leger had willen optrekken, Hij over niet meer dan 25,000 man konde beschikken.

Om nu de sterkten onderling te vergelijken, moeten wij na-gaan, in welk aantal de Franschen op den 13en, den dag der bezetting van Leuven, vereenigd waren.

Den 13en waren er nog geene Fransche troepen om en bij Thienen, doch allen marcheerden in die rigting. De eerste en derde divisie, elk door eene brigade ligte kavallerie voorafgegaan, waren slechts op eenen kleinen dagmarsch van deze stad verwijderd en hadden reeds den 14en vroegtijdig aldaar kunnen vereenigd zijn; want de eerste was te *Wastines*, *St. Maria* en omliggende dorpen, en de derde voor *Hamme*, van waar dezelve voorposten tot bij Leuven uitzette (1).

De regimenten dezer divisien waren niet afgezonderd of uit een, maar waren bij elkander; hadden zelfs geene sterke marschen behoeven te doen, om in de stellingen te komen, die zij bezet hielden. De 1e divisie den 10en van Givet te Namen aan-

(1) In het veronderstelde geval, zoude de brigade ligte kavallerie, onder bevel van den Generaal *Lawoestine* (alias *van der Woestijnen*, een geboren Belg, gedurende den 15jarigen vrede wijnkooper te Brussel), en de brigade infanterie, zamengesteld uit het 19e en 38e regiment, reeds den 12en door overmagt en door de van overwinning op overwinning dronkene divisie des Hertogs van *Saksen-Weimar* erug geworpen zijn. Dit inderdaad klein voordeel, zoude den grootsten invloed uitgeoefend hebben, Brussel was bezet geworden, de 3e divisie fransche troepen, door den Prins *van Oranje* in de flanken genomen, had het insgelijks niet kunnen houden. Eene eerste overwinning op de Franschen had het moreel der onzen gesterkt; terwijl zulks nadeelig op het Fransche leger, dat wel verre van vereenigd te zijn, geheel uiteen marcheerde, gewerkt zou hebben. Wanneer men daarbij den invloed zou hebben willen berekenen, die het wapperen van het *Oranje vaandel* op de *St. Gudule*, op de Belgische natie gemaakt zoude hebben, dan liet het zich ligt vooruit zien, dat het Fransche leger in den beginne met veel moeilijkheden te kampen zoude gehad hebben. Het spreekt van zelve, dat het Hollandsche leger op den duur het niet zoude hebben kunnen uithouden; doch zou Pruisen ledig aanschouwer gebleven zijn?

gekomen, bleef den 11en en 12en in deze stad en omstreken, en de 3e divisie uit Valenciennes vertrokken, had vijf gewone marschen gemaakt, om te Hamme, over Bergen, Soignies, Nivelles en Waveren, aan te komen.

De 2e divisie, die van Maubeuge was opgerukt en die den weg van Bergen, Braine-le-Comte en Halle volgende, gedeeltelijk door Brussel getrokken was, bevond zich den 13e te Overische en konde alzoo, des noods, met eenen sterken marsch den 14en te Thienen zijn.

De 4e divisie die op den 9en van Rijssel vertrokken was, bevond zich den 13en insgelijks te Overische, welke plaats zij bereikt had met over Doornik, Ath, Hall en Braine-la-Leud te marcheren. Deze divisie was slechts uit eene brigade te zamen gesteld, zijnde de tweede, waarvan de regimenten van Calais en St. Omer moesten opbreken, eenige marschen achterlijk.

Wanneer men nu deze sterkten vereenigt dan zal men ontwaren, dat de 1e en 3e divisie met de kavallerie, welke dezelve voorafgingen, bijna van gelijke sterkte waren als de troepen, die de Prins van Oranje hen tegen over konde stellen; en zoo deze ze den 13en of 14en bij Thienen had willen aanvallen, dan waren zij door de andere divisien ondersteund en hare sterkte alzoo verdubbeld geworden.

Indien de Prins van Oranje ze den 13en of 14en op den weg van Namen had willen aanvallen, dan waren de Fransche troepen niet minder goed gelegerd geweest, om Hem een dubbeld aantal troepen tegen over te stellen (1); want de 2e en 4e divisie te Overische, waren slechts eenen halven dagmarsch van de 3e, welke te Hamme was en die Hij het eerst had moeten aanvallen, verwijderd. De 1e divisie had geen groteren weg af te leggen, om dezelve te kunnen ondersteunen.

Hetzij dus, dat de Maarschalk Gerard Thienen bereikte, zoo als zijn voornemen was, om zich van daar op Diest te rigten en den terugtocht aan het Hollandsche leger af te snijden, hetzij

(1) De Fransche schrijver begaat den grootsten misslag, bij het doen zijner veronderstellingen, zich altijd vast te houden aan den alloop van het gevecht bij Leuven. Bij de veronderstelling van het beginnen der vijandelijkheden tegen de Fransche troepen, moest hij, van het eerste uitgaande, in eene grove dwaling vervallen. In het veronderstelde geval ware de vrije aftogt aan het leger der Schelde niet toegestaan, dat, volgens het getuigenis des schrijvers zelve, niet in staat was aan het Hollandsche leger het hoofd te bieden. De geheele vernietiging van dat leger, de medewerking van het kasteel van Antwerpen en der Hollandsche zeemagt op de Schelde, hadden aan den Prins van Oranje de gelegenheid gegeven, om zijne operatie-lijn te veranderen, dezelve over Mechelen, Antwerpen enz. te nemen en de Nethe tot basis te kiezen. Deze beweging zoude de zaken geheel veranderd hebben. Wanneer men op het schaakbord wil zien en zich bevoegd acht, de spelers te beoordeelen, dan moet men alle mogelijke combinatiën maken, maar niet van ééne veronderstelling uitgaan, zonder te overwegen, wat de tegenpartij daartegen in het werk kan stellen.

dat hij eenen aanval op den weg van Leuven op Namen had moeten doorstaan - in beide gevallen was hij voorbereid om te kunnen handelen, altijd met overmagt en alle kansen van geluk aan zijne zijde (1).

Dit overwigt en de kansen voor eene gelukkige uitkomst werden nog aanmerkelijker, wanneer men het leger der Maas, onder het bevel van Daine, rekent, dat zich reeds den 14en weder bij Haugaerden in de nabijheid van Thienen bevond. Eene beleediging te wreken hebbende, zou dit leger hevig in den aanval geweest zijn; want, niettegenstaande de geslotene overeenkomst, moest men de troepen van dit leger met moeite terug houden, van het hervatten der vijandelijkheden. (2)

(Het vervolg en slot hierna.)

I E T S

OVER DE KENNIS EN HET GEBRUIK DER VUURWAPENEN, EN
VOORAL VAN HET KLEIN GEWEER.

Eerste gedeelte.

In zijn n°. 5, een artikel getiteld: *Een wenk aan den officier der Infanterie*, gaf *Spectator* de noodzakelijkheid te kennen, om de aandacht van den soldaat op de kracht van zijn wapen te vestigen; ten einde hem vertrouwen op hetzelfde — zoo wel bij den aanval als eigen lijfsverdediging — in te boezemen. Dit onderwerp hoogst gewichtig en van dadelijke toepassing zijnde, heeft *Spectator* gedacht een vertoog daarover, eenige andere reeds in gereedheid zijnde artikels, waarvoor nog geene plaats is kunnen gevonden worden, te moeten doen voorafgaan.

Niets boezemt den soldaat, in voor- en tegenspoed meer

(1) Amen!

(2) *Spectator* is niet geneigd den personelen moed van den Belgischen soldaat, wanneer hij goed aangevoerd wordt, in twijfel te trekken, daar hij in onze gelederen getoond heeft, dit noodzakelijk vereischte van den krijgsmann te bezitten; doch *het met moeite tegenhouden*, op het oogenblik dat de Belgen zich met een Fransch leger van 50,000 man vereenigden, en alzoo een leger van 62,000 man vormden, op het oogenblik, dat zij nog geen 10,000 Hollanders tegen over zich hadden, is voorwaar te bespottelijk om aan te halen. Wanneer de Fransche schrijver, door deze aanhaling, de eer van den Belgischen soldaat heeft willen redden, dan heeft hij daartoe voorzeker een ongelukkig onderwerp gekozen.

Het slot van dit hoofdstuk bevat den aftogt van het Hollandsche leger en eenige aanmerkingen omtrent den marsch der Fransche troepen over het veld van Waterloo, echter van te weinig belang om overgenomen te worden.

Het vervolg en slot dezer *schets* zal bevatten: *de gebeurtenissen in Staats-Vlaanderen en in en om Antwerpen.*

vertrouwen in, dan de kennis der kracht en het gebruik van het wapen, dat aan zijne zorg is toevertrouwd. In de krijgskunst kan deze stelling als een *axioma* aangenomen worden; uit onderscheidene oorzaken is *Spectator* echter geleid geworden, dezelve eenigzins nader te ontwikkelen.

Frederik II was een van de eerste, die, na den zevenjarigen oorlog, uit de rapporten der verbruikte munitien bij de voornaamste geleverde gevechten, de gevolgtrekking opmaakte, dat het Infanterie-vuur in evenredigheid van de gedane schoten, bijna geene nadeelen aan den vijand toebragt, en schreef dit toe aan de weinige geoefendheid zijner troepen, in het gebruik van het klein geweer. De latere krijgsgeschiedenis heeft de opmerking van dien koninklijken veldheer nader bevestigd, en niettegenstaande de groote voortschreden in eene kennis, welke in onze dagen tot eene stelselmatige wetenschap verheven is, bleef dit gebrek bestaan, en, bij geene legers, die wij in onze dagen vijandig in het strijdperk gezien hebben, of welks verrigtingen ons door de geschiedenis zijn overgeleverd, heeft het Infanterie-vuur beantwoord aan de verwachting, die men van goed geoefende troepen, regtmatig zoude kunnen hebben.

Dit nu is geen gebrek, dat men slechts bij de legers van enkele mogendheden heeft opgemerkt; maar het is veeleer een algemeen bestaand en gekend gebrek. Van daar dan ook de herhaalde aanmerkingen, van kundige en door ondervinding verrijkte militairen, dat men den Infanterist in vreedestijd niet genoegzaam in het werkdadig gebruik van zijn vuur-wapen, d. i. in het schieten naar de schijf, volgens grondbeginselen, oefende. Van daar de menigvuldige voorschriften en vertoogen over dit onderwerp, gedurende een reeks van jaren, in bijzondere geschriften en militaire tijdschriften opgenomen.

Aan oefeningen heeft het evenwel nergens ontbroken, en niettegenstaande deze, hebben de laatste oorlogen der Russen in Turkije, in Polen, en, den door ons gevoerden oorlog, bewezen, dat men hiervan geene betere uitkomsten dan voorheen verkregen heeft. Dat zulks bij ons plaats had, kan niemand verwonderen; dewijl ons leger grootendeels uit jonge soldaten bestond. Het verschil moest bij de Russen als ook bij de Franschen, bij hunne laatste onderneming naar Algiers, echter groot en sprekend geweest zijn. Zulks was echter niet het geval; want eene oppervlakkige beschouwing der uitkomsten in de laatste oorlogen, en de opgaven, die men heeft bijeen verzameld, omtrent de *zekere* en *vermoedelijke* uitwerkselen van het klein geweer-vuur, doet ons zien, dat dezelve in evenredigheid bijna overal gelijk staan.

Het gebrek moet dus gezocht worden in het gegeven onderwijs, en geene der tot nu toe bekende voorschriften

is *Spectator* voorgekomen van dien aard te zijn, om hetzelfde te kunnen verhelpen. (1) Wil men nu den Infanterist enig vertrouwen op zijn wapen inboezemen, dan moet men hem hetzelfde leeren gebruiken, niet alleen om hem eene zekere vaardigheid, in voorgeschrevene bewegingen, in afgemetene tempo's te geven, maar in het juist treffen van een zeker doel, op verschillende afstanden, in het behendig afweren van steken of houwen, en in het vlug treffen met de bajonet van een ongedekt punt, zonder zichzelf bloot te geven.

Eene verkregene geoefendheid en vaardigheid in beide hoofdvereischen van de kennis en het gebruik des klein gewees, zal den soldaat betrouwbaar zijnen vijand te ontmoet voeren, of denzelfden gerust doen afwachten. Deze hoofdvereischen worden echter te dikwerf als nevenzaken bij het onderwijs beschouwd; want grootelijks dwaalt men, wanneer men in de *gewone* oefeningen in het vuren naar de schijf een doeltreffend onderwijs ziet. Hierin komen meest alle militaire schrijvers overeen, zonder echter middelen tot een meer algemeen en eigenaardig onderwijs aan de hand te geven.

Spectator heeft in zijn n°. 8, in het artikel *vestingen en vestingdienst*, eene dwaling aangewezen, welkers oorsprong grootendeels in de ondoordachte raadpleging der krijgsgeschiedenis gelegen was; het van regeringswege niet werkdadig invoeren van een verbeterd stelsel van onderwijs in het juist treffen van een aangewezen doel, met het klein geweer, gelooft hij uit dezelfde bron voort te komen, door slechts te verwijzen op hetgeen een groot veldheer onzer eeuw heeft verrigt, met soldaten, die dikwerf reeds in het veld zijnde, dan ook eerst den patroon leerden afbijten. Diezelfde veldheer zag evenwel dit gebrek zeer goed in, was op middelen bedacht, om hetzelfde uit den weg te ruimen, wanneer hij zichzelf slechts den tijd had gelaten, zijne heldere inzichten over dit onderwerp te verwezenlijken. De wijze van oorlog voeren door dien veldheer aangenomen, verhielp echter grootendeels het gebrek der geringe uitwerksels van het Infanterie-vuur. Meesttijds voerde hij den oorlog aanvallender wijze, en daarbij bestaat de geheele krijgskunde, zoo als hij-zelf zich uitdrukte, *dans les jambes du soldat*. Geheel anders is het echter gelegen met de kleinere mogendheden, die niet dan op verdediging moeten bedacht zijn. Een klein leger uit in alle deelen goed-geoefende soldaten en uit goede

(1) *Spectator* bedoelt hier de voorschriften die van regeringswege gegeven zijn, dewijl er over dit gewichtig onderwerp in onze taal een werkje bestaat, van den verdienstelijken Kolonel GEISWART VAN DER NETTEN, hetwelk *Spectator* in de gelegenheid zal stellen, dikwerf te moeten aanhalen.

schutters bestaande, zullen de voordeelen van den grond benuttigende, in de vestingen als anderzins, wonderen kunnen verrigten. Men bemerke wel, dat in de stelling, waarin wij misschien weldra verplaatst worden, Holland grootendeels niet dan eene verdedigende rol bij het uitbreken van eenen oorlog, zal kunnen vervullen, en dat juist in zulke oorlogen de geoefendheid van den soldaat in het goed gebruiken van zijn wapen, hem het grootste overwigt verschaft. Zet 25 goede schutters in een huis, achter eenen muur, dijk of schans, die eene engte, eenen dijk of hollen weg bestrijkt, en zij zullen 1000 en meer soldaten eenen dag, ja dagen lang ophouden. De krijgsgeschiedenis levert hiervan menigvuldige voorbeelden genoeg op. In een woord, in die te verwachten toekomst zal men minder op de *hoeveelheid* der elementen moeten letten, waaruit onze strijdkrachten zullen moeten worden zamengesteld.

Na deze kleine voorafrede, waarin *Spectator* zijne lezers opmerkzaam heeft willen maken op de geringe uitwerkselen, die men tot nog toe van het Infanterie-vuur in geleverde gevechten en groote veldslagen heeft opgemerkt, op de vermoedelijke oorzaken daarvan, op de noodzakelijkheid, die er in gelegen is, vooral in onze tegenwoordige en toekomstige plaatsing in den rang der mogendheden van Europa, dit bestaand gebrek zoo mogelijk door een doeltreffend onderwijs te verhelpen, ten einde ook daardoor onze Infanterie eenen eersten rang onder die van andere mogendheden te doen bekleden, en aan haar eenen zelden hoogen roep te doen geven, als onze Artillerie van vroege, en onze militaire marine van de oudste tijden af, bij de vreemden verworven hebben — na deze kleine voorafrede dan — keert *Spectator* tot zijne eerst aangegevene *stelling* terug, om uit de nadere ontwikkeling daarvan de grondbeginselen van een verbeterd onderwijs, voor de kennis en het werkdadig gebruik van het klein geweer, af te leiden.

Voor als nog zal *Spectator* zich alleen bepalen tot een der hoofdvereischen dezer kennis, namelijk het juist treffen van een zeker doel, op verschillende afstanden met den kogel.

Zijne opmerkingen te dezen aanzien, in twee of meer volgende artikels voor te dragen, zijn de vruchten eener op ondervinding gegronde oplettende beschouwing; doch ook deze ondervinding heeft *Spectator* geleerd, dat hij dwalen kan. Hierdoor wil hij te kennen geven, dat hij zijne gevoelens over dit onderwerp zal bloot leggen, zoo als ze hem zijn voorgekomen, en geeft ze ook als zoodanig in bedenking aan militairen, met meerder kundigheden, met grootere ondervinding begaafd, terwijl hij zich verzekerd houdt, dat eenmaal, de aandacht op dit onder-

werp voor vast gevestigd zijnde, het bij het denkende gedeelte van ons militair wezen, niet aan gegronde beoordeelingen, verbeteringen en teregtwijzigen zal ontbreken.

PLAATS GEHAD HEBBENDE PROMOTIEN,
BIJ HET LEGER.

VOLGENS Zf. M^s. BESLUIT VAN DEN 11^{den} MEI 1832.

Tot kapiteins-kwartiermeesters: bij het korps mineurs en sappeurs, de 1ste luitenant-kwartiermeester C. C. Prager, van het bataillon transporttrein;

bij de 2de afd. inf., de 1ste luit.-kwartierm. J. Fock van Coppenaal, van het 1ste bat. jagers.

Tot 2den luit.-kwartierm. bij de 18de afd. inf., de sergeant B. A. A. Roeloffs, van de afd. grenadiers.

Volgens hetzelfde besluit is de eerste luit.-kwartierm. F. W. Helge, van het bataillon vrijwillige artilleristen, bij het 1e bataillon jagers overgeplaatst.

Terwijl eindelijk aan den kapitein-kwartiermeester A. Sodenkamp, van het korps rijdende artillerie, in afwachting van pensioen, het non-activiteits-traktement is toegestaan.

Uit eene algemeene order aan het leger van den 7en Mei 1832 blijkt, dat Zijne Majesteit bij onderscheiden besluiten, gedurende de maanden Maart en April, behalve de benoemingen, reeds door ons medegegeeld, nog heeft benoemd:

Bij den staf van het leger:

Tot 2den luitenant-honoraire, A. H. A. J. Graaf de St. George, vrijw. jager bij de compagnie jagers van de Leidsche Hoogeschool.

Tot adjudant van den schout-bij-nacht Ziervogel, opperkommandant aan den Helder, den kapitein van der Hoop, van het korps mariniers.

Tot 2de luitenanten en plaatsmajors van de 3de klasse, te Hellevoetsluis, den sergeant G. Valkenburg, van de 14de afdeling infanteris, en te Delft, den sergeant-majoor A. Kromsicht, van de 10de afdeling infanterie.

Voorts: Bij het regiment lansiers:

Tot 2den luitenant à-la-suite, den kadet M. G. A. F. de Biquet Graaf de Caraman Graaf de Chimay, van het regiment.

En eindelijk, tot 2den luitenant bij de garnizoens-troepen te Brielle, den kadet W. Janson, van de afdeling kurassiers n°. 1.

2°. Het *twee derde* van het activiteits-traktement toegelegd aan den ritmeester der 2de klasse, H. Heuvingh, van het regiment ligte dragonders n°. 4, en aan den kapitein-kwartiermeester F. F. Zeneker, van de afdeling kurassiers n°. 9.

3°. Het traktement van non-activiteit verleend aan den majoor G. Y. Mossel, plaatsmajoor van de 1e klasse te Hellevoetsluis, en zulks in afwachting dat hem het pensioen zal worden toegekend. En

4°. Op het daartoe door hem gedaan verzoek, een eervol ontslag uit de dienst verleend, aan den 1en kapitein-Ingenieur C. Alewijn.

Wordende al verder ter kennis gebracht van het leger, dat Z. K. H. de Admiraal en Kolonel-Generaal, in hunne tegenwoordige rang en ancienniteit heeft verplaatst:

Bij de 9e afdeling infanterie:

Den 2den luitenant J. B. van Beem, van de 8e afdeling infanterie.

Bij de 12e afdeling infanterie:

Den 2en luitenant N. J. C. van Reuth, van de 8e afdeling infanterie.

En bij de 18e afdeling infanterie:

Den 1en luitenant M. C. Vis, van de 17e afdeling van het wapen.

Terwijl voorts door Z. K. H. den Admiraal en Kolonel-Generaal aan de nagenoemde officieren de functien zijn opgedragen, als:

Die van afdelings-adjutant, aan de 1ste luitnants J. E. P. Roelants en E. H. J. Cunæus, respectvelijk van de 5e en 17e afdelingen infanterie.

Die van bataillons-adjutant, aan den 1en luitenant D. Rembes, van de 17e afdeling infanterie.

Terwijl aan de 1e luitnants B. A. van Verschuer en J. A. C. Joncquière, respectvelijk van de afdelingen kurassiers n°. 3 en 9, insgelijks de functien van adjutant bij hunne korpsen zijn opgedragen; de laatstgenoemde in de plaats van den 1en luitenant-adjutant C. G. de Gallières, van de afdeling kurassiers n°. 9, welke uit zijne betrekking van adjutant eervol is ontslagen, om als 1en luitenant bij eene der kompagnien van het korps ingedeeld te worden.

Verscheidenheden.

ONTMOETING MET DEN VOLONTAIR X. X.

(Karakterschets.)

De tegenwoordige tijden hebben, onder anderen, ook dit bijzondere, dat zij menschen in betrekkingen plaatsen, waaraan deze zeker nooit te voren gedacht hadden. Hoe velen, die de kalme studeerkamer voor de woelige voorpostendienst verwisseld hebben, en nu in de soldaten- en pelotons-school (een werk, waarvoor vroeger, zoo zij het kenden, de neus werd opgetrokken) hun gids door het leven — wel te verstaan, militaire leven — bezitten. Hoe menigeen, wien men, zijner vroegeren aanleg en karakter kennende, thans niet het: *Saul onder de profeten!* maar het *Benjamin onder de soldaten!* moet toeroepen.

Deze uitroep kwam mij onwillekeurig dezer dagen voor den geest, bij het ontmoeten van een' der schoolmakers mijner jeugd, in den soldatenrok. — Zoo de natuur ooit eenig contrast met het militair karakter gevormd heeft, het was toer deze mensch

het licht zag. Reeds als knaap gaf hij daarvan de sprekendste bewijzen; warsch van de meest geliefde lichaams-oefeningen zijner makers, was hij steeds, in zaken van verschil, lijdende partij; en het verdient opmerking, dat hij, in alle door hem aangeleerde talen, zich het woord *dapper* maar niet kon eigen maken.

Na den alloop onzer schooljaren zag ik X. X. niet weder dan, nu eenige dagen geleden, in het kantonnement te M..... Ik ontmoette hem op een' eenzamen binnenweg, en kon, bij den eersten opslag, mijne oogen naauwlijks vertrouwen. Hij zelf verzekerde mij echter, dat ik mij in den persoon niet vergistte, en, na de gewone vragen en antwoorden bij eene zoodanige ontmoeting gebruikelijk, had tusschen ons het volgende gesprek plaats, hetwelk den bewusten man beter dan elke beschrijving zal kenschetsen:

S. Maar, nog kom ik van mijne bevreemding niet terug. Gij! gij in dienst!

X. X. Niemand kan daarover meer verwonderd zijn dan ik zelf het ben. Maar, wat wilt gij? De omstandigheden, de geestdrift van mijn' grootvader, en (dit zeide hij naauwlijks hoorbaar) het denkbeeld, dat het met eenige weken gedaan zoude zijn, deden mij mijn gemakkelijk leventje voor het soldatenmetier verwisselen. Honderd malen en meer heb ik echter reeds ingezien, dat ik daarvoor niet deug.

S. Het zal u zeker opofferingen gekost hebben.

X. X. Opofferingen! Verbeeld u slechts mij — mij aan koude noch ongemakken ongewoon — mij in den barren winter op schildwacht te zien staan; mij in den omtrek eener vesting boomen te zien vellen en huizen afbreken; en, alsof dit nog niet genoeg ware, mij eenen geheelen nacht met ijskappen of breken, terwijl het u onder de voeten vast vriest, bezig te houden.

S. Ik beken, dat is niet aangenaam; maar vriend! gij zijt niet op de hoogte om het nut van een en ander in te zien. Gij zoudt u anders gelukkig rekenen, het werktuig van zulke wijze en voortreffelijke maatregelen geweest te zijn. Maar behalve dat, gij werd daarvan spoedig ontslagen.

X. X. Bij de verwisseling van de vestingdienst tegen die bij het mobiele leger. Het werd toen iets beter; maar het *mobiel zijn* is, zoo als gij weet, mijne zaak ook al niet. Mijn gestel hield het niet lang uit, en, in de eerste dagen van Augustus des voorleden jaars, moest ik in het hospitaal te **** achterblijven.

S. Voorzeker aan geene *obstructiën* lijdende?

X. X. Om het even waaraan. Ik herstelde, liep nog eenigen tijd mede; doch nu is het gedaan.

S. Hoe! gij verlaat toch de militaire loopbaan niet, zonder.....

X. X. Waarachtig! verlaat ik haar, met het heilig voornemen mij nooit weder op die baan te vertoonen. Ik heb nog eene poging beproefd om te kunnen blijven, maar, deze mislukt zijnde, keer ik tot mijne huisgoden terug: ik *remplaceer*.

S. En welke poging is mislukt?

X. X. Het eigenlijke *soldaat zijn* was in het geheel mijne zaak niet; ik wilde dus beproeven, of het als officier beter zoude

gaan; ik deed mijn best om bij den staf van het leger gevoegd te worden.

S. Gij vliegt tamelijk hoog. Weet gij wel, dat voor de dienst bij den staf buitengewone militaire talenten vereischt worden; dat onze verdienstelijke Infanterie- en Kavallerie-officieren, eerst na veeljarige dienst en het afleggen van een moeilijk examen, bij den staf worden opgenomen; weet gij wel, dat de staf van een leger de kweekschool van deszelfs toekomstige Bevelhebbers en Veldheeren is; dat . . . .

X. X. Neen, vriend! daarvan weet ik volstrekt niets. Wat gij daar zegt is verbazend fraai. In mijne eenvoudigheid oordeel ik echter naar hetgeen ik zie. Ik ken er, die, nooit te voren gediend hebbende, en zooveel militaire talenten bezitten, als... als een advokaat of koopman gewoonlijk bezit, en die echter dadelijk bij den staf geplaatst zijn. Wat belieft u?

S. Ja! Hm! hm! dat kan - dat is - dat komt - maar . . . .

X. X. Wilt gij zeggen, dat zij die dienst niet goed vervullen, dan vergist gij u. Zij doen het *patent!* ware het anders, dan zoude men hen immers niet onder die uitverkorenen, niet in die school voor Generaals behouden. Sommigen hunner zijn zelfs voor hunne nitmuntende dienstvervulling zichtbaar beloofd; waaruit ik meen te kunnen besluiten, dat die dienst niet zoo heel moeilijk aan te leeren moet zijn.

S. Gij oordeelt als een blinde over de kleuren. Gij zijt in het geheel niet op de hoogte van dezen tijd. Ik zoude u het geopenperde raadselachtige geheel kunnen oplossen; maar daartoe ware eenige voorbereiding noodig, waarvoor ons nu, bij uw spoedig verlaten van de dienst, de tijd onthrekt.

Hier nam ons gesprek eene andere, meer algemeene strekking, tot dat wij scheidden. Langen tijd dacht ik nog over dien mensch en zijne standverwisseling na; en wensch, ten slotte, ons leger met twee zaken geluk: Vooreerst, dat het van eenen strijdgenoot als X. X. ontslagen is; en ten anderen, dat het getal der zoodanigen onder hetzelfde zoo gering is, dat men niet dan met moeite het *origineel* van het bovengeschetste *portrait* zoude kunnen aanwijzen.

In Frankrijk is, bij een Koninklijk besluit van den 5den April jl., bepaald, dat de Luitenant-Generaals, volle 65 jaren tellende, en de *Maréchaux de camp*, 62 jaren oud zijnde, op pensioen zullen worden gesteld; alsmede, dat de officieren van opgemelde rangen, die, zonder nog den hierboven bepaalden ouderdom bereikt te hebben, door ziekten of gebreken, buiten staat zijn, actieve dienst te verrigten, evenzoo pensioen zullen verkrijgen.

De Generaal *Rogniat* heeft onlangs aan de Fransche akademie verslag gedaan, over een aan haar toegezonden *munitie-percussie-geweer*; hierbij heeft hij het volgende aangevoerd: » Men heeft reeds sedert eenen geruimen

tijd bedacht geweest, om de nadeelen te verhelpen, welke het gebruik der gewone munitie-geweren met zich voeren. Zelfs onder de gunstigste omstandigheden weigeren deze geweren op de honderd schoten, doorgaande zeven malen, om vuur te vatten; bij vochtig weder somtijds tot zestig keeren toe. De percussie-geweren geven daarentegen een zekerder en krachtiger schot, en stooten minder bij het afgaan; bovendien wordt daarbij de helft der lading buskruid gespaard. Niettegenstaande deze voordeelen, heeft men tot nog toe bedenkingen gemaakt, om deze geweren bij het Fransche leger in te voeren. Men vreest dat de soldaat, bij het gezwinde laden, het percussie-hoedje te schielijk zoude opzetten, of onder de behandeling zoude verliezen. Ook had men tot nu toe geene percussie-geweren aangeboden, die eenen genoegzamen waarborg van sterkte, en langen tijd van duur gaven. De geweermaker *Lafaure*, die reeds in 1823 een percussie-geweer, dat zich zeer aanbeval, aan de akademie heeft voorgelegd, heeft nu op nieuw aan dezelve een ander geweer gezonden, waaraan vele wezenlijke verbeteringen zijn aangebragt. Het hoofdvoordeel van dit geweer, bestaat daarin, dat het percussie-hoedje zich door een vernuftig uitgedacht werktuig, van zelve op het aanbeeldje plaatst." Dit geweer is door de akademie goedgekeurd, en zal aan den Minister van Oorlog ter verdere beproeving worden overgegeven.

BERIGT.

Onder de roemrijke Nederlandsche wapenfeiten van lateren tijd, bekleedt ongetwijfeld de togt naar Palembang van den jare 1821 eene voorname plaats. En echter zijn de bijzonderheden van dezen belangrijken togt minder algemeen bekend dan men, het gewigt der zaak als maatstaf aannemende, onderstellen zoude. Een der verdienstelijkste officieren van ons leger, deelgenoot van die expeditie, en, door zijne toenmalige betrekkingen, tot het kennen zelfs van de kleinste bijzonderheden der onderscheidene krijgsverrigtingen, in staat gesteld, heeft wel de goedheid gehad, ons zijne hoogst belangrijke aantekeningen, ter plaatsing in dit tijdschrift, mede te deelen. Wij twijfelen geen oogenblik, of dit onderwerp zal onzen lezers hoogst welkom wezen, zijnde het verslag van dien togt niet alleen voor den militair van waarde, maar voor ieder, wien Hollands krijgsroem ter harte gaat; ja zelfs in het algemeen voor de nieuwere geschiedenis van ons Vaderland, van blijvend belang. In ons volgend nummer zullen wij de mededeeling dezes verslags aanvangen.

Bij *Spectator* is ontvangen, eenige bijdragen voor de wapens der *Infanterie* en *Kavallerie*. Bij tijd en gelegenheid zal hij daarvan ter plaatsing gebruik maken.